

שיעורי היסטוריה לעולים חדשים וותיקים

מטרות

1. הקניית מושגים כלליים הייחודיים למבנה הדעת של מקצוע ההיסטוריה בשילוב מיומנויות קריאה וכתובה.
2. תרגול התלמידים בעזרת תבניות רבות ככל האפשר, על-מנת לאפשר להם בהמשך התמודדות עצמאית עם חומרי הלימוד עתירי המלל בהיסטוריה.
3. פיתוח כישורי השפה – בקריאה ובכתיבה.

אמצעים

1. הקניית מיומנויות מתחום הקריאה והכתיבה:
הפקת מידע מכותרות, ארגון מידע: בתרשים, בטבלה. השוואה בעזרת טבלה והסקת מסקנות.
2. הקניית מיומנות ניתוח מפה היסטורית
3. חיבור לעולם הידע הקודם של התלמידים.

בשל קשיי השפה, חשוב לעשות שימוש רב ככל האפשר במגוון אמצעי המחשה חזותיים: מפות, תמונות, טבלאות נתונים, גרפים וכו'.

עקרונות הלימוד בתוכנית שע"ל

מתוך חוברת שע"ל בעריכת אביגיל שמואלי, ירושלים תשס"ד

"אחד מעקרונות הלימוד בתוכנית שע"ל:
פעילות לפיתוח ההבנה וההבעה בהתאם לטרמינולוגיה של מקצועות הלימוד. . ."

"... קליטה טובה של תלמידים עולים מתאפשרת עם קניית ידיעות בסיסיות בלשון. חשוב בין היתר לפעול על-פי העקרונות הבאים:

- ללמד עברית בעזרת חומרים מתחומי דעת שונים
- להציג בפני התלמיד אוצר מילים ומבנים רטוריים המיוחדים לתחום הדעת"

עקרונות הלימוד

- פעולות טרום קריאה: ניתוח כותרות, קריאה מרפרפת
- מיפוי
- שימוש ב"רמזי תוכן": תמונות, מפות, תרשימים וכו'.

הרציונל העומד בבסיס מערכי השיעור המוצעים בהמשך

"עולים חדשים" – גם אלו הנמצאים בארץ כבר מספר שנים, לצד תושבים חוזרים, המנסים להשתלב מבחינה לימודית בכיתה, נתקלים בבעיה בבואם להתמודד עם לימוד מקצוע ההיסטוריה. זהו מקצוע עתיר מלל: ספר הלימוד גדוש מידע, המורה כותב על הלוח, משוחח או מסביר בכיתה נושאים, תוך שימוש במשלב לשוני גבוה. מורים המלמדים עולים חדשים, אינם בהכרח מורים להיסטוריה, נהפוך הוא. לרוב הם מורים שתחום המומחיות שלהם הוא עברית/לשון. מערכי השיעור שכתבתי מאפשרים למורים אשר היסטוריה אינה תחום הדעת שלהם, לעקוב אחר דגם הוראה שחלק ניכר מעקרונותיו מוכר להם, בהיותם מורים לשפה.

לאו דווקא התוכן הוא העיקר, אם כי חשיבותו לא תסולא בפז. הדגש מושם בשיעורים אלו על הקניית "תבניות לימוד" כדי שהתלמיד יוכל בהמשך ליישם את התבניות שרכש, ולהתמודד בדרך יעילה עם חומר לימוד חדש בהיסטוריה.

בחרתי לעסוק בארבעה נושאים, אשר כל אחד מהם מזמן לתלמיד מפגש עם מושג מרכזי בהיסטוריה, מושג ייחודי לתחום דעת זה:

- תהליך היסטורי
- מלחמה
- מהפכה
- עלייה – הגירה.

בכל שיעור שזורים כמובן גם מושגי-יסוד של המקצוע: מושגים הקשורים ל"זמן": תקופה, מאה, לפני הספירה – לספירה.

הדגשתי בכל שיעור את המושגים המרכזיים ביותר אותם ירכוש התלמיד ואשר באמצעותם יוכל להסביר את האירוע הנלמד.

ספרי הלימוד – בהוצאת "מט"ח:

1. מסע אל העבר עולם מודרני נולד המאה ה – 19. לתלמידי כיתה ח'.
2. מסע אל העבר – המאה העשרים - בזכות החירות. לתלמידי כיתה ט'

מצורפים 4 מערכי שיעור אשר באים להדגים עבודה על מושגי יסוד
הייחודיים לתחום הדעת: "היסטוריה".

המושג	כיתה	הנושא המדגים
תהליך היסטורי	ח'	המאבק על עיצוב פני אירופה פרק א'
מהפכה	ח'	המהפכה התעשייתית פרק ב'
יחסי סיבה – תוצאה	ח'	מלחמת העולם הראשונה פרק י"ג
עלייה / הגירה ספציפי: עלייה ציונית	ט'	העלייה השלישית לא"י בשנות ה – 20 של המאה ה – 20.

בברכה,
רותי בן-ישי
להערות, הארות ושאלות:
ruthyby@gmail.com